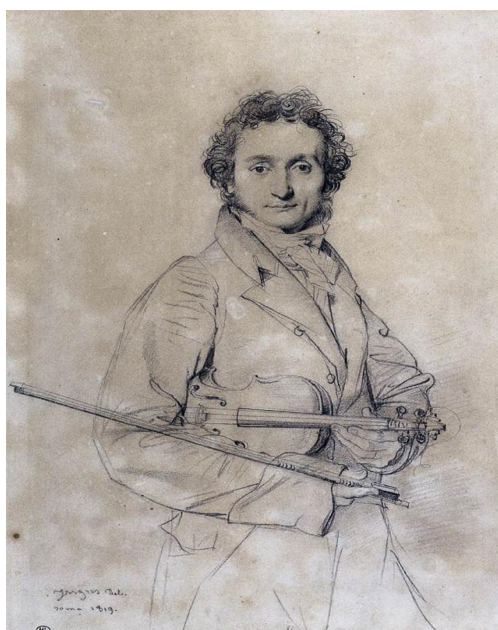

Niccolo Paganini (1782.-1840.)

Paganini je talijanski violinist i skladatelj, rođen u Genovi 1782. godine. Kao boležljivi dječak od šest godina svaki dan beskrajno je morao vježbati na violini pod očevim pritiskom koji je svirao mandolinu, dok je majka prema njemu bila nježna i popustljiva. Pored toga što je rano podučavan skladanju, bio je samouk, jer brzo napušta stil kojim su išli violinisti Giuseppe Tartini i Giovanni B. Viotti stvarajući svoju tehniku. U javnosti je počeo nastupati kao osmogodišnjak, kada je napisao i prvu sonatu, a 1795. odlazi na školovanje u Parmu, gdje su mu učitelji nakon što su čuli kako svira, rekli da ga oni nemaju više što naučiti. Nakon toga sam vježba pa je znao svirati i po petnaest sati na dan. Neki njegovi komadi su i dan danas zbog težine neizvedivi. Svoj stil i vještinu razvija zahvaljujući ne samo glazbenom daru, nego upornosti, izdržljivosti i snažnoj osobnosti. Paganini je često imao ozbiljnih poteškoća sa zdravljem. Već u ranom djetinjstvu teško se razbolio od ospica, da su njegovi najbliži pomislili da je umro. Položili su ga u lijes i samo pukim slučajem nisu prerano sahranili.

Strašni kockar

Bježeći od očeve stege, nekoliko je godina lutao i postao strastveni kockar. Zarađivao je velike svote novca, ali ga je na kocki još brže i lakše trošio. Jednom je zgodom prokockao čak i svoju violinu. Trebao je nastupiti dok mu je violina bila u zalagaonici. Prijatelj Livron posudio mu je vlastitu skupocjenu Guarnerijevu violinu, na kojoj je te večeri tako dobro svirao, da mu ju je oduševljeni Livron poklonio. Na toj violini svirao je sve do svoje smrti i oporučno je ostavio svojemu rodnomu gradu Genovi, pod uvjetom da na njoj nitko više ne svira.

O njegovu životu između 1800. i 1805. godine, ništa se pouzdano ne zna. U pismu Fetisu, Paganini je tvrdio da je u to vrijeme djelovao kao kapelmajstor na dvoru u Lucci, ali je utvrđeno da je pribjegao toj neistini kako bi izbjegao govorkanje da je u to vrijeme bio u zatvoru. Glazbene uspjehe postiže solističkim nastupima na dvoru u Lucci i postaje majstor novoosnovanog orkestra i miljenik Napoleonove sestre, kneginje Marije Elise Bacciocchi i gdje ostaje do 1808. godine. Nakon toga nije prihvaćao stalno zaposlenje, dok je njegovo imenovanje za komornoga virtuozu austrijskog cara bila počasna titula. Postaje slobodni violinist, svirajući na koncertima po cijeloj Italiji vlastitu glazbu. O Paganiniju kao vražjem guslaču i njegovu umijeću sviranja kružile su glasine da umijeće „đavolskoga Talijana ne potječe s ovoga svijeta“, da mu je vrag sjedio na ramenu i upravljao gudalom. Glasine o ugovoru s nečastivim postale su toliko brojne, da je sam Paganini morao jednom prigodom objaviti pismo svoje majke, kako bi javnosti dokazao da ima zemaljske roditelje. Ta je priča nastala kako je u toj kišovitoj noći babica žureći u kuću Paganinijevih, spotaknula se na stepeništu i pritom spomenula vruga, a u istom se trenutku u sobi začuo plač tek rođenog dječaka. Drugi su tvrdili da je violinu naučio svirati u zatvoru, gdje je navodno dospio zbog ubojstva suparničkog ljubavnika jedne od svojih učenica.

Europska violinistička slava

Od 1809. - 1828. Paganini koncertira po talijanskim gradovima, a nakon velikih uspjeha u Milanu 1813. postaje popularan po cijeloj Italiji. Tek 1828. odlazi nastupati izvan domovine, najprije u Beč gdje postiže trijumfalan uspjeh. Nižu se koncerti po Njemačkoj, Poljskoj, Francuskoj, Belgiji, Engleskoj i Škotskoj, a 1833. ponovno je u Parizu. Nije mogao održati svoju odluku da više neće ni sjedati za kockarski stol. Pritajena kockarska strast,

ponovno se razbukovala godine 1836., kada se vratio starom poroku. U Parizu je 1838. godine pokušao čak osnovati „Paganinijev kasino“, ali mu je taj projekt potpuno propao, a Paganinija financijski, emotivno i zdravstveno uništio. Tada je na vrhuncu slave i bogatstva, dok je njegovo glazbeno majstorstvo izazivalo zanos kojemu se nisu mogli otrgnuti skladatelji Robert Schumann, J. Jochannes Brahms i Franz Liszt kojega je toliko nadahnuo da je postao klavirski Paganini. I pored velikog bogatstva koja je stekao na brojnim nastupima, pripisuje mu se velika škrtost. Na koncertima je svirao isključivo svoja djela, koja je stvarao za nastupe u pokazivanju vlastite nenadmašne svirke. Počeo je svirati po sjećanju i kod Hectora Berliozu naručio koncertni komad „Harolda u Italiji“, ali ga nikada nije svirao jer je dio za violu za njega bio previše lagan. Paganini stoga prigovori Berliozu: „Ovo nije dobro. Ja ovdje nemam što raditi, ja bih trebao svirati cijelo vrijeme.“ Godine 1834. vraća se u Italiju, odakle odlazi u Pariz, a zbog bolesti se postupno povlači s europskih pozornica. Od 1839. poradi zdravlja primoran je živjeti na jugu Italije, a umire u Nici od tumora grla 1840. godine.

Odbio sakrament bolesničkoga pomazanja

Okolnosti oko njegove smrti, neobične su kao i njegov život. Još su se više razmahale glasine o njegovu navodnom ugovoru s đavlom i da je živ pokopan. Kad je umirao pozvali su biskupa Nice da ga ispovijedi, ali ga Paganini nije htio ni vidjeti, govoreći da „još nije umro.“ Tako je umro bez sakramenta bolesničkog pomazanja, a zbog toga nije mogao biti sahranjen na crkvenomu groblju. Paganinijevi zemni ostaci čuvani su pet godina u podrumu, kada je na molbu njegova vanbračnog sina Cyrusa Alexandera iz veze s pjevačicom Antoniom Bianchi, papa osobno dopustio pokop njegovih ostataka u seoskoj crkvi kraj Villa Gaione. Nije poznato zašto je Paganini odbio primiti sakrament? Jedni tvrde jer je mislio da neće umrijeti, dok drugi tvrde da je bio nevjernik. Što god bilo, to je još više doprinijelo njegovu vražjem podrijetlu, čovjeka koji se smatra najvećim violinistom svih vremena.

Glazbena virtuoznost

Paganini je u povijesti glazbe, gotovo nedostižna pojava. Životopisci ga opisuju kao izvanredno glazbenog umjetnika sa sposobnošću predavanja vlastite umjetnosti s fascinantnom sugestivnošću. U njegovim djelima ton je jasan i mekan, a znatno je utjecao na stil violinske glazbe. U violinsku tehniku, unio je bitne novine, a postojeću je tehniku

obogatio i usavršio. Uveo je i neke nove poteze sviranja violine i sviranja na tri žice u slučaju kada bi jedna žica pukla. Sve te nove i neobične majstorije izvodio je takvom briljantnom lakoćom da je publika ludovala od oduševljenja. Paganinijeve skladbe, posvećene u prvom redu violini ili drugim gudačkim instrumentima, imaju sve osobine njegova izvođačkoga stila. To su djela nenadmašnog izraza i virtuozne tehnike, dok je nedostatke u njima nadomještao svojim iskrenim predavanjem pri izvođenju. Ono što su u XX. stoljeću bili Elvis Presley i Beatlesi na početku XIX. stoljeća bio je Paganini, zvijezda koja je izazivala ludilo, paganinomaniju, gdje god se pojavila. Tadašnje novine brzo su prestale opisivati njegove koncerte, koji su svakoga ostavljali bez teksta. Ondašnji su violinisti dolazili na njegove koncerte kako bi čuli čovjeka, koji se usudio napisati «nemogućih» dvadeset i četiri capriccia i mogao ih odsvirati.

Koncert na jednoj violinskoj žici

Kad je Paganini svirao, publika bi ostala bez daha, začarana njegovim virtuozičkom i neviđenim scenskim nastupom. Tonovi i zvukovi prštali bi na sve strane, a glazbenikov vatreni temperament i izražajnost njegova lica hipnotički su paralizirali emocije slušatelja. Čim bi Paganini osjetio da je visoki napon u dvorani dosegao vrhunac, započeo bi neki od svojih ognjenih capriccia.

Publici je jednom prilikom obećao da će održati koncert na jednoj violinskoj žici što je i učinio. U jednom trenutku dvoranom bi odjeknuo gromoglasni paang. Puče žica na violini! Slušatelji skaču sa sjedala, a on bi s blagim osmjehom, nastavljao dalje. Nedugo zatim puca druga, pa treća žica! Paganinijevi tanki prsti pletu najteže pasaže i završavaju skladbu, svirajući na jedinoj preostaloj žici. Nakon toga koncerta u Parizu 1831. godine, prisutni Franz Liszt je napisao: „Kakav čovjek! Kakva violina! Kakav umjetnik! Nebesa! Kakvo trpljenje, kakva bijeda, kakvo mučenje u tim četirima žicama!“ Priča se da je Paganini kod polaska kući nakon toga koncerta pitao kočijaša, koliko treba platiti za vožnju. Reče mu: Za Paganinija dupla cijela. „Zašto za mene tako skupo, a ne kao i za druge?“ upita skladatelj. „Zato što sam ja platio za vaš koncert punu cijenu, a svirali ste samo na jednoj žici.“ „U redu, odgovori Paganini, ali pod uvjetom da vi mene kočijama dovezete do kuće samo na jednom točku!“ Za Paganinijem je publika hrlila sa svih strana, a od ljepote djela i virtuoznosti izvedbi na koncertima dame bi padale u nesvijest.